

Paradís topical. All inclusive country

Tomeu Martí

Edicions Doumenta Balear. Palma de Mallorca, 2007

Jaume Mateu | presidencia@ocb.cat

President de l'Obra Cultural Balear

Gairebé de manera simultània veieren la llum dos textos que, per temàtica i significació, haurien de ser coneguts i reconeguts arreu dels Països Catalans. Es tracta de l'assaig *Quan el mal ve d'Espanya*.

El País Valencià mes enllà dels tòpics¹, de Toni Gisbert, i el recull poètic *Paradís Topical. All inclusive country*, de Tomeu Martí.

Dos títols que divergeixen quant a la forma, però no són tan dissemblants quant al contingut i a la intencionalitat. tots dos tracten de desmuntar els tòpics bastits per afeblir la presa de consciència nacional tant al País Valencià com a les Illes Balears. Els autors comparteixen responsabilitats en dues entitats senyeres en l'activisme cívic i cultural dels nostres Països: Gisbert és el coordinador d'Acció Cultural del País Valencià i Martí ho és de l'Obra Cultural Balear, càrrec que compatibilitza amb la vicepresidència. Coneixen els territoris on actuen i la gent que els humanitza, raó per la qual la seva veu és prou autoritzada i rigorosa per ser escoltada amb atenció.

Quan el mal ve d'Espanya arranca amb l'afirmació que el País Valencià és víctima dels tòpics, de la munió de mentides interessades que són les úniques que tenen dret a ser dites en veu alta. A partir d'aquesta declaració Gisbert analitza la situació de València d'acord amb els quatre pilars que defineixen i cohesionen les comunitats nacionals: l'econòmic, el lingüístic, el cultural i el legislatiu. Una anàlisi precisa que té de companys de viatge els argots més estesos socialment per fer més diàfana l'exposició, i que s'acarnissa amb els tòpics més letals del País Valencià: la seva suposada unitat geogràfica, les falles, el «Regne» i el conflicte lingüístic. O el que és el mateix, la utilització política de la manipulació de la història, de la cultura i de la filologia. Per desfer tòpics i mentides s'ha de ser inequívocament límpid, i Gisbert ho és. Com nítids són els estilets que es llancen contra la llengua i el seu nom, que no cerquen res més que barrar el pas a la propagació de la racionalitat, perquè posa en perill l'estatus de les forces dominants. D'aquesta biòpsia, Gisbert en dedueix que els Països Catalans, malgrat tot, tenen la sort de ser un espai econòmic molt articulat que actua d'agent cohesionador per contrarestar les estretors que pateix la llengua catalana, presa d'un conflicte artificial que amenaça seriosament la seva integritat.

El text de Martí, des del primer vers deixa veure que vol ser un compendi de pintures rupestres per espantar la dissimulació, el gran mal endèmic dels mallorquins, segons ell.

¹ GIBBERT, T., *Quan el mal ve d'Espanya. El País Valencià mes enllà dels tòpics*. Columna. Barcelona, 2007

**Ambdós textos esdevenen eines
neutralitzadores del derrotisme.
300 anys després de la derrota d'Almansa,
el País Valencià és viu.
També ho són les Illes Balears**

Així, cada poema és un trepant en l'esperit dels illencs –éssers extracontinentals– que cerca el viu de la reacció d'un poble tòpicament encalmat. A través de jocs de paraules, d'ocurrències aparents, dels recursos dels versats populars, vol deixondir. Un botó de mostra: *No aixecam pedres, / no conduïm per l'esquerra, / no contestam amb preguntes, / no muntam imperis / (si no són financers) / ni exportam cafè, / no deixam les portes obertes, / però pintam les persianes de verd, / no hem inventat Internet, / ni bravejam de res que tenguem. / No deim mai el que pensam, / ni ens posam mai al davant, / No som incorruptibles, / sabem que tot té un preu. / Abans venuts que vençuts!*

Tanmateix, però, sota l'aparença d'un text lleuger, de bon veure i de bon beure, i breu, just obrir-lo, s'obre la mar gran per on navegaran els versos convertits en relles. D'aquesta manera, com indica Bartomeu Mestre en l'encapçalament, «Martí etziba, enverga, entaferra, entaplega, enfanga, estampa, envesteix, esqueixa, entrunyella i quan prem el gallet (ei, el de l'arma, tropa de gent malpensada!), dibuixa pensaments.» En escometre tant els tòpics més arrelats a l'illa com els depredadors de tot pelatge que no deixen d'assetjar-la, Martí no s'oblida que fa poesia; juga amb les paraules i el temps que cal per abastar el significat de cada una. Fent-se el sorn i carregat de sarcasme, arrasa amb tot –com cal en un home d'acció i de combat com ell– però, en voler que la seva proclama perduri, defuig la potineria i pren els sen-

ders de la subtileza i de la dignitat. Paradís topical escapa de les cloves de l'escriptura de ciclostil per fer part dels textos que reforcen la recuperació del tremp nacional.

En definitiva, ambdós textos esdevenen eines neutralitzadores del derrotisme i de la seva apologia que, tant allà com allà deçà, no cessa. 300 anys després de la derrota d'Almansa, el País Valencià és viu. També ho són les Illes Balears. Malgrat la derogació de les institucions i lleis pròpies, la prohibició i persecució de la llengua catalana, els 40 anys de franquisme i la violenta transició a la dècada de 1970 i primera meitat de la de 1980, la realitat, tosuda, torna a treure el cap una vegada i una altra per desmentir el tòpic. I cal que aquesta innegable vitalitat sigui coneguda a la Catalunya estricta i, naturalment i necessàriament, participada. El futur, doncs, encara és obert. El camí que poden fer els Països Catalans depèn tant dels estímuls com de la força i de la feina que esmercem en la seva articulació. |

